

KISALTILMIŞ GENEL TUTUM VE İNANÇ ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI

Osman URFA

Marmara Üniversitesi, osmanurfa@marun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9821-671X

Deniz Tuğçe URFA

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, deniztugceyilmaz@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6138-6678

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Kısaltılmış Genel Tutum ve İnanç Ölçeği (KGTİÖ) Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesidir. Çalışmanın örneklemini, 16-51 yaş aralığında, 145 erkek ($\bar{x}_{yaş}=23.14\pm 8.52$), 119 kadın ($\bar{x}_{yaş}=21.30\pm 6.83$) olmak üzere toplam 264 birey ($\bar{x}_{yaş}=22.31\pm 7.84$) oluşturmaktadır. KGTİÖ (Lindner, Kirkby, Wertheim ve Birch, 1999), 26 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Kendini değersizleştirme (4 madde), Başkalarını değersizleştirme (3 madde), Başarı ihtiyacı (4 madde), Onaylanma ihtiyacı (3 madde), Rahatlık ihtiyacı (4 madde), Adalet talebi (4 madde) ve Akılcılık (4 madde) olmak üzere 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Akılcılık alt boyutu akılcı inançları ifade ederken diğer altı alt boyut akıldışı inançları ifade etmektedir. Ölçekte ilgili alt boyutta alınan yüksek puan, o alt boyuta ait inancın yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış, güvenilirliğini incelemek için iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçek maddelerinin ayırt ediciliklerini belirlemek için madde analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin Türkçe formunun orijinal yedi faktörlü yapıyı desteklediği bulunmuştur ($\chi^2/df=1.481$, GFI=.896, CFI=.956, RMR=.064, RMSEA=.043). Ölçeğin Toplam akıldışı inanç puanına ait iç tutarlık katsayısı .72, Akılcılık alt boyutuna ait iç tutarlık katsayısı .81'dir. Alt boyutlar arasında iç tutarlık katsayısı .72 ile .91 aralığındadır. Sonuç olarak, KGTİÖ Türkçe formunun, akıldışı inançları ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. KGTİÖ, akıldışı ve akılcı inançlarla ilgili yapılacak araştırmalarda kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Akılcı duygusal davranış terapisi, akılcı inanç, akıldışı inanç, inanç, tutum

THE ADAPTATION OF SHORTENED GENERAL ATTITUDE AND BELIEF SCALE INTO TURKISH

ABSTRACT

The purpose of this study is to test the reliability and validity of Turkish version of the Shortened General Attitude and Belief Scale (SGABS). One hundred forty five male ($M_{age}=23.14\pm 8.52$) and 119 female ($M_{age}=21.30\pm 6.83$), totally 264 person ($M_{age}=22.31\pm 7.84$) voluntarily participated in this study. SGABS (Lindner, Kirkby, Wertheim ve Birch, 1999) is a five point likert scale and includes 26 items. SGABS assesses the attitude and belief on seven subscales -Self-depreciation, depreciation of others, Need for achievement, Need for approval, Need for comfort, Demand for fairness, and Rationality -. Confirmatory factor analysis was used to test the construct validity and internal consistency coefficients was computed for examining the score reliability of the each subscale. Item analysis was used for item distinctiveness of the scale. Confirmatory factor analysis revealed that the construct validity of the Turkish version of the scale were consistent with the original seven-factor structure of the SGABS ($\chi^2/df= 1.481$, GFI= .896, CFI= .956, RMR= .064, RMSEA= .043). Internal consistency of total irrationality subscales was .72 and the internal consistency of rationality subscales was .81. Internal consistency of subscales were ranged between .72 and .91. As a result, it can be concluded that seven-factor model of the SGABS is appropriate for measuring of irrational and rational belief. SGABS can be utilized to measure irrational and rational belief of individuals in the studies conducted in Turkey.

Key Words: rational emotive behavior therapy, rational belief, irrational belief, attitude, belief

GİRİŞ

Albert Ellis tarafından 1950’li yıllarda geliştirilen Akılcı Duygusal Davranış Terapisi’ne (ADDT; Rational Emotive Behavior Therapy) göre, duygusal ve davranışsal problemlerin nedeni akıldışı inançlardır (DiGiuseppe, Doyle, Dryden ve Backx, 2014). Akıldışı inançlar gerçekliğe uygun olmayan, hatalı çıkarımları ve genellemeleri içeren, katı, sert inançları ifade etmekteyken akılcı inançlar ise gerçekçi, tutarlı, esnek ve tercihleri vurgulayan inançları ifade etmektedir (Dryden ve Branch, 2008). Akılcı Duygusal Davranış Terapisi, geliştirildiği yıldan beri üzerinde birçok araştırma yapılmış ve eğitim, sağlık, spor gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalarda akıldışı inançlar ile kaygı bozuklukları, depresyon (Chang ve D’Zurilla, 1996; Dudău, Sfeatcu, Sfeatcu ve Dumitrache, 2015; MacInnes, 2003; Malouf, Schutte ve McClelland, 1992), mükemmeliyetçilik (Flett, Hewitt, Blankstein ve Koledin, 1991), öfke ve saldırganlık (Fives, Kong, Fuller ve DiGiuseppe, 2011) arasında ilişki bulunmuştur. ADDT temelli yapılan deneysel araştırmalar sonucunda psikolojik semptomlarda (depresyon, kaygı, somatizasyon, saldırganlık, obsesif kompulsif davranış, paranoid düşünce, kişilerarası duyarlılık, psikoz) azalma (Xu ve Liu, 2017), stres düzeyinde azalma (Ugwoke ve diğ., 2017), yıkıcı davranışlarda azalma, benlik saygısında ve akademik başarıda artış (Gonzalez, Nelson, Gutkin, Saunders, Galloway ve Shwery, 2004) gözlenmiştir.

Akıldışı inançları ölçmeye yönelik çok sayıda ölçme aracı geliştirilmiştir. Jones (1968) tarafından geliştirilen Irrational Beliefs Test (IBT) ve Shorkey ve Whiteman (1977) tarafından geliştirilen Rational Behavior Inventory (RBI) bu konuda geliştirilen ilk ölçme araçlarıdır. ADDT geliştikçe ve kuramsal olarak yeni gelişmeler yaşandıkça bu ölçme araçlarının kuramı tam olarak yansıtmadığı belirtilmiş ve bu konuda yeni arayışlara geçilmiştir (Bernard, 1998). Burges (1986) kuramda yaşanan gelişmeleri göz önünde bulundurarak Genel Tutum ve İnanç Ölçeğini (General Attitude and Belief Scale) geliştirmiştir. 96 maddeden oluşan bu ölçek daha sonra revizyonlara uğramıştır. DiGiuseppe, Leaf, Exner ve Robin (1988) tarafından 76 maddelik, Bernard (1998) tarafından 55 maddelik formu oluşturulmuş ve son olarak Lindner, Kirkby, Wertheim ve Birch (1999) tarafından kısaltılarak, Kısaltılmış Genel Tutum ve İnanç Ölçeği (Shortened General Attitude and Belief Scale) adını almış ve çok sayıda alanda kullanılmaya devam etmiştir.

Türkiye’de akıldışı inançlarla ilgili olarak, lise öğrencilerine (Türküm, Balkaya ve Karaca, 2005), ortaokul öğrencilerine (Çivitci, 2006), üniversite öğrencilerine (Türküm, 1999; 2003) ve meslek seçimine (Erdem ve Bilge, 2008) yönelik geliştirilen ölçme araçları mevcuttur. Bu ölçme araçları birçok araştırmada kullanılarak alan yazına katkı sağlamaktadır fakat bu ölçme araçlarının bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Örneğin, Türkiye’de akılcı inançlarla ilgili bir ölçme aracına rastlanmazken, ADDT’nin kuramsal yapısına ait değersizleştirme (depreciation) akıldışı inancına yer veren bir ölçme aracına da rastlanmamıştır. Kısaltılmış Genel Tutum ve İnanç Ölçeği akılcı ve akıldışı inançları birlikte değerlendirmektedir ve aynı zamanda kuramsal yapıya ait olan değersizleştirme boyutu da bu ölçme aracında yer almaktadır. Kısaltılmış Genel Tutum ve İnanç Ölçeğinin, gözlenen bu sınırlılıkları ortadan kaldırdığı için Türkçe uyarlamasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasının alan yazına katkı sağlayacağı, bu konuda yapılan araştırmaları zenginleştireceği düşünülmektedir.

KGTİÖ uluslararası düzeyde birçok araştırmada, farklı gruplar (klinik, yetişkin, öğrenci, çalışan, sporcu vs.) üzerinde kullanılmış (Örn., Davies, 2006; MacInnes, 2003; Turner ve Barker, 2013) ve kabul görmüş bir ölçektir. Bu ölçeğin Türkçe formu sayesinde kültürlerarası

çalışmaların da yapılabileceği düşünülmektedir. Bu amaçla bu çalışmada Kısaltılmış Genel Tutum ve İnanç Ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği test edilmiştir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmada olasılıksız örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılar İstanbul'da yaşayan 16-51 yaş aralığındaki, 145 erkek ($\bar{x}_{yaş}= 23.14\pm 8.52$), 119 kadın ($\bar{x}_{yaş}= 21.30\pm 6.83$) olmak üzere toplam 264 ($\bar{x}_{yaş}= 22.31\pm 7.84$) bireyden oluşmaktadır. 16-18 yaş aralığında yer alan katılımcılara okullar aracılığıyla ulaşılmıştır. Öncelikle kurum müdürlüklerinden izin alınmış daha sonra öğrenci ve veliler bilgilendirilerek onayları alınmıştır. Araştırmaya gönüllü olan katılımcılar dâhil edilmiştir. 18 yaş üzerindeki bireyler için veriler online ortamda toplanmıştır. Uyarlaması yapılan ölçek, 17-49 yaş aralığındaki bireyler üzerinde geliştirilmiştir. Bu nedenle bu araştırma kapsamında belirlenen çalışma grubunun yaş aralığının orijinal ölçek ile benzer olması amaçlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında Türkçe uyarlama ve geçerlik, güvenilirlik çalışması yapılan Kısaltılmış Genel Tutum ve İnanç Ölçeği (Shortened General Attitude and Belief Scale) kullanılmıştır. Lindner, Kirkby, Wertheim ve Birch (1999) tarafından geliştirilen KGTİÖ, 26 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin, Kendini değersizleştirme (4 madde), Başkalarını değersizleştirme (3 madde), Başarı ihtiyacı (4 madde), Onaylanma ihtiyacı (3 madde), Rahatlık ihtiyacı (4 madde), Adalet talebi (4 madde) ve Akılcılık (4 madde) olmak üzere yedi alt boyutu vardır. Akılcılık alt boyutu akılcı inançları ifade ederken diğer altı alt boyut akıldışı inançları ifade etmektedir. Akıldışı inançları ifade eden bu altı alt boyutun ortalaması akıldışı inanç puanı olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle ölçek yedi alt boyuta ait ayrı ayrı puan verirken, aynı zamanda akıldışı inanç puanı da vermektedir. Alt boyutlarda alınan yüksek puan o alt boyuta ait özelliğin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Lindner ve diğ. (1999) ölçeğin güvenilirliğini incelemek için test-tekrar-test güvenilirliğini hesaplamış ve yüksek düzeyde test-tekrar-test güvenilirliği ($r= 0.91$) elde etmişlerdir. Ölçeğin yakınsak ve ayırt edici geçerliğini incelemek için ise Beck Depresyon Envanteri (Beck, Rial ve Rickels, 1974) ve Akıldışı İnanç Ölçeği (Malouff ve Schutte, 1986) arasındaki korelasyon katsayısı incelenmiştir. Akıldışı İnanç Ölçeği ile Kendini değersizleştirme, Başkalarını değersizleştirme, Başarı ihtiyacı, Onaylanma ihtiyacı, Rahatlık ihtiyacı ve Adalet talebi alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunurken Akılcılık alt boyutu ile anlamlı ilişki bulunmamıştır. Beck Depresyon Envanteri ile ise Onaylanma ihtiyacı, Adalet talebi, Akılcılık alt boyutları ve toplam akıldışı inanç arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur (Lindner ve diğ., 1999). Ölçeğin geçerliğinin incelendiği başka bir çalışmada da ölçeğin yapı, ölçüt, yakınsak ve ayırt edici geçerliğinin yüksek olduğu belirtilmektedir (MacInnes, 2003).

Çeviri İşlemi

Kısaltılmış Genel Tutum ve İnanç Ölçeğinin Türkçe uyarlamasını yapmak için öncelikle ölçeği geliştiren araştırmacıardan olan Lindner ve Wertheim ile elektronik posta yoluyla iletişime geçilmiş ve uyarlama için izin alınmıştır. Ölçek maddelerinin Türkçe çevirisinde Brislin (1986) tarafından belirtilen çeviri-geri çeviri yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla öncelikle ölçeğin, İngilizceye hâkim üç dil eğitmeni tarafından Türkçe çevirisi yapılmıştır. Çeviriler karşılaştırılarak benzer ve farklı çeviriler ortak bir formda oluşturulmuş ve yargıcı görüşüne sunulmuştur. Yargıcılar Türkiye'de Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında çalışmalar yapan iki öğretim üyesinden oluşmaktadır. Yargıcı değerlendirmeleri sonucunda ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur. Son olarak Türkçe formun İngilizce geri çevirisi yapılmış ve

orijinal ölçek ile karşılaştırılarak Türkçe form üzerinde düzeltmeler yapılmış ve ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur.

İşlem

KGTİÖ'nün geçerliği için yapı geçerliği kapsamında doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA'ya geçmeden önce veri setinde kayıp veri ve aykırı değerlerin olmadığı incelenmiş ve çok değişkenli normallik varsayımının karşılandığı görülmüştür. Daha sonra analizlere geçilmiştir. DFA kapsamında Ki-kare uyum testi, RMSEA, RMR, CFI, GFI değerleri incelenmiştir. Bu değerlerin kabul edilebilir sınırlarda olması için, ki kare/serbestlik derecesinin 0.05'den küçük olması, GFI değerinin 0.85'den büyük olması, CFI değerinin 0.95'ten büyük olması ve RMSEA değerinin 0.08'den küçük olması gerekmektedir (Kline, 2011). KGTİÖ'nün güvenilirliği için cronbach alfa iç tutarlık katsayısına bakılmıştır. Ölçek maddelerinin ayırt ediciliklerini belirlemek için ise madde analizi yapılarak, her bir maddeye ait ortalama, standart sapma ve düzeltilmiş madde toplam puan korelasyon katsayısı incelenmiştir. Verilerin analizinde SPSS Statistic 22.00 ve SPSS AMOS 23.00 programları kullanılmıştır.

BULGULAR

Madde Analizi

Ölçeğe ait maddelerin ayırt ediciliklerinin incelenmesi için madde analizi yapılmıştır.

Tablo 1. Kısaltılmış Genel Tutum ve İnanç Ölçeğine ilişkin tanımlayıcı istatistikler

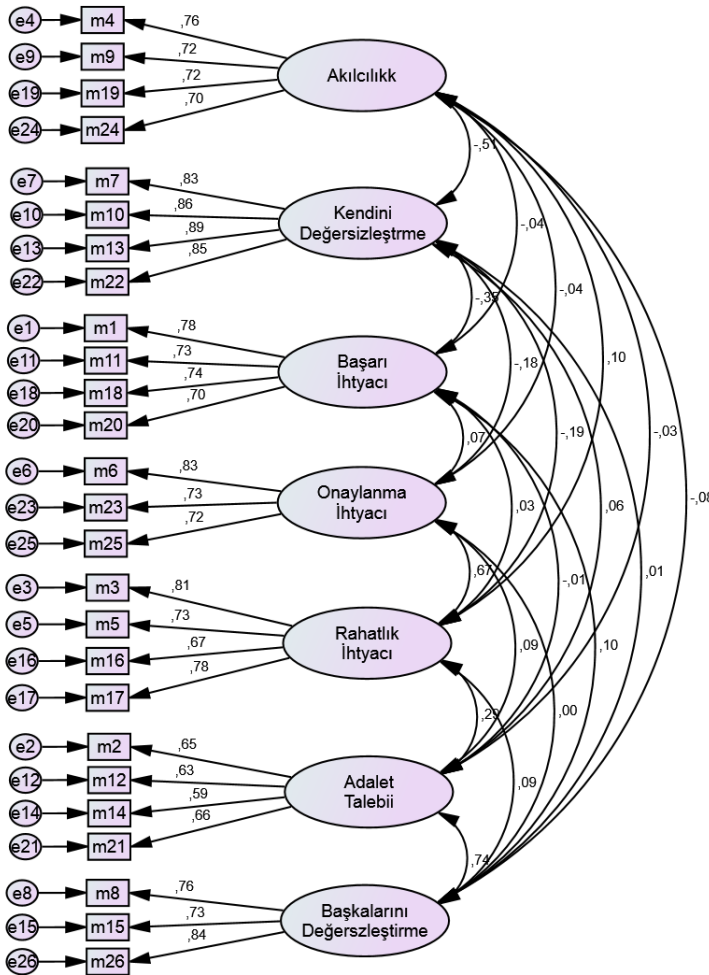
	Ortalama	Standart Sapma	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu
Kendini değersizleştirme			
M7	2.80	1.17	.79
M10	2.87	1.17	.81
M13	2.82	1.19	.84
M22	2.76	1.18	.81
Başkalarını değersizleştirme			
M8	2.81	1.13	.68
M15	2.70	1.04	.65
M26	2.90	1.10	.70
Başarı ihtiyacı			
M1	2.73	1.11	.69
M11	2.48	1.07	.65
M18	2.73	1.08	.65
M20	2.52	1.10	.62
Onaylanma ihtiyacı			
M6	3.10	1.26	.67
M23	2.86	1.18	.63
M25	2.76	1.23	.65
Rahatlık ihtiyacı			
M3	3.55	1.16	.71
M5	3.42	1.07	.66
M16	3.41	1.11	.62
M17	3.58	1.12	.68
Adalet talebi			
M2	3.24	1.32	.55
M12	3.42	1.28	.53
M14	3.40	1.21	.49
M21	3.10	1.20	.51

Akılcılık			
M4	2.97	1.15	.66
M9	3.02	1.15	.64
M19	3.10	1.19	.62
M24	2.97	1.22	.61

Tablo 1’de KGTİÖ maddelerine ait ortalama, standart sapma ve düzeltilmiş madde toplam korelasyonu yer almaktadır. Madde analizi sonucunda, düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının 0.49 ile 0.84 arasında yer aldığı görülmektedir. Bu değerler 0.40’ın üzerinde olduğu için, ölçek maddeleri yüksek düzeyde ayırt ediciliğe sahiptir (Büyüköztürk, 2012).

Yapı Geçerliliği

Ölçeğin özgün formu 26 madde ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu yapının geçerliğini test etmek amacıyla yapılan birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1. Kısaltılmış Genel Tutum ve İnanç Ölçeği birinci düzey DFA

Şekil 1’de yer alan KGTİÖ’ye ait birinci düzey DFA sonucunda, elde edilen uyum iyiliği indeksleri, $\chi^2/df = 1.481$, GFI= 0.896, CFI= 0.956, RMR= 0.064, RMSEA= 0.043 olarak bulunmuştur. Yapılan DFA sonucunda KGTİÖ ’ye ait madde faktör yükleri, açıklanan varyanslar (R^2), t ve hata değerleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. KGTİÖ'ye ilişkin madde faktör yükleri, R², t ve hata değerleri

	Madde faktör yükleri	R ²	t	Hata
Kendini değersizleştirme				
M7	.83	.69	9.262	.05
M10	.86	.74	8.759	.04
M13	.89	.80	7.561	.04
M22	.85	.73	8.847	.04
Başkalarını değersizleştirme				
M8	.76	.57	8.513	.06
M15	.73	.53	8.976	.06
M26	.84	.71	6.130	.06
Başarı ihtiyacı				
M1	.78	.61	7.739	.06
M11	.73	.53	8.810	.06
M18	.74	.55	8.547	.06
M20	.70	.49	9.257	.07
Onaylanma ihtiyacı				
M6	.83	.68	6.211	.08
M23	.73	.53	8.675	.07
M25	.72	.51	8.880	.08
Rahatlık ihtiyacı				
M3	.81	.66	7.699	.06
M5	.73	.54	9.264	.06
M16	.67	.45	9.910	.07
M17	.78	.60	8.542	.06
Adalet talebi				
M2	.65	.43	9.135	.11
M12	.63	.40	9.422	.11
M14	.59	.35	9.794	.10
M21	.66	.43	9.073	.09
Akılcılık				
M4	.76	.58	8.076	.07
M9	.72	.52	8.865	.07
M19	.72	.51	8.903	.07
M24	.70	.49	9.182	.08

KGTİÖ yapı geçerliği için yapılan DFA sonucunda maddeler tarafından açıklanan varyanslar 0.35 ile 0.80 aralığında, t değerleri 6.13 ile 9.91 aralığında yer almaktadır. Buna göre bu değerlerin 0.05 manidarlık düzeyine göre manidar olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Madde faktör yükleri ise 0.59 ile 0.89 aralığındadır.

Güvenirlilik

KGTİÖ'nün güvenirliliğini test etmek amacıyla hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. KGTİÖ'ye ait cronbach alfa iç tutarlık katsayıları

	Cronbach alfa (α)
Kendini değersizleştirme	.91
Başkalarını değersizleştirme	.82
Başarı ihtiyacı	.83
Onaylanma ihtiyacı	.80
Rahatlık İhtiyacı	.84
Adalet talebi	.72
Akılcılık	.81
Toplam akıldışı inanç	.72

KGTİÖ alt boyutlarına ait iç tutarlık katsayısı 0.72 (Adalet talebi) ile 0.91 (Kendini değersizleştirme) aralığında yer alırken, Toplam akıldışı inanç için 0.72, Akılcılık alt boyutu için 0.81'dir.

TARTIŞMA

Bu araştırma kapsamında Lindner ve diğ. (1999) tarafından geliştirilen Kısaltılmış Genel Tutum ve İnanç Ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği incelenmiştir. Ölçeğin geçerliğini incelemek için yapı geçerliği kapsamında doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve güvenilirliğini incelemek için iç tutarlık katsayısına bakılmıştır.

Yapı geçerliği kapsamında birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve ölçeğe ait uyum indekslerinin, $\chi^2/df= 1.481$, GFI= 0.896, CFI= 0.956, RMR= 0.064, RMSEA= 0.043, kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmüştür (Kline, 2011). Ölçek maddelerine ait madde faktör yükleri 0.59 ile 0.89 aralığında yer almaktadır. Faktör analizinde maddelere ait faktör yükünün 0.45 ve üzerinde olması beklenmektedir (Büyüköztürk, 2012). Araştırma kapsamında bu kritik değerlerin üstünde bir sonuç elde edilmiştir.

Ölçeğe ait güvenilirlik kapsamında cronbach alfa iç tutarlık katsayısına bakılmıştır. Ölçek yedi alt boyuta ayrı ayrı puan verirken aynı zamanda akıldışı inançları ifade eden altı alt boyutun (Kendini değersizleştirme, Başkalarını değersizleştirme, Başarı ihtiyacı, Onaylanma ihtiyacı, Rahatlık İhtiyacı, Adalet talebi) ortalaması toplam akıldışı inanç puanı vermektedir. Bu yüzden iç tutarlık katsayısı ölçeğin alt boyutları ve toplam akıldışı inanç puanına yönelik hesaplanmıştır. Alt boyutlara ait güvenilirlik katsayısı 0.72 (Adalet talebi) ile 0.91 (Kendini değersizleştirme) arasında değişirken toplam akıldışı inanç boyutuna ait güvenilirlik katsayısı 0.72 olarak bulunmuştur. Ölçeğin orijinal formuna (Lindner ve diğ., 1999) ait güvenilirlik katsayıları ise 0.79 ile 0.84 aralığında değişmektedir. Elde edilen bulguların ölçeğin orijinalinin güvenilirlik değerleri ile benzer olduğu görülmektedir. Ölçeklere ait güvenilirlik değerleri incelenirken, iç tutarlık katsayısı 0.70 ile 0.80 aralığında kabul edilebilir güvenilirlik değeri olarak, 0.80 üzerinde yer alan katsayısı ise yüksek düzeyde güvenilir olarak belirtilmektedir (Field, 2009). Bu kapsamda ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Tüm bu bulgulardan hareketle Kısaltılmış Genel Tutum ve İnanç Ölçeği Türkçe formunun akılcı ve akıldışı inançları ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Bu konuyla ilgili olarak yapılacak olan ilişkisel ve deneysel araştırmalarda kullanılabilir. Ölçeğin

uluslararası düzeyde de yaygın olarak kullanılan bir ölçme aracı olması nedeniyle, akılcı ve akıldışı inançlarla ilgili olarak kültürlerarası yapılacak çalışmalar için uygun olduğu düşünülmektedir. Daha sonra yapılacak araştırmalarda ölçeğe ait farklı geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılarak ölçeğin Türkçe formuna ait daha fazla bilgi edinilebilir.

KAYNAKÇA

- Beck, A. T., Rial, W. ve Rickels, K. (1974). Short form of depression inventory: A cross validation. *Psychological Reports*, 34, 1184-1186.
- Bernard, M. E. (1998). Validation of the general attitude and belief scale. *Journal of Rational Emotive and Cognitive-Behavior Therapy*, 16(3), 183-196.
- Brislin, R. W. (1986). The wording and translation of research instruments. In W. J. Lonner ve J. W. Berry (Eds.), *Field Methods in Cross-Cultural Research* (pp. 137-164). Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Burgess, P. (1986). *Belief systems and emotional disturbance: Evaluation of the rational emotive model*. Unpublished doctoral dissertation, University of Melbourne, Australia.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (16.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Chang, E. C. ve D'Zurilla, T. J. (1996). Irrational beliefs as predictors of anxiety and depression in a college population. *Personality and Individual Differences*, 20(2), 215-219.
- Çivitci, A. (2006). Ergenler için mantık dışı inançlar ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, 69-80.
- Davies, M. F. (2006). Irrational beliefs and unconditional self-acceptance. I. Correlational evidence linking two key features of REBT. *Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy*, 24(2), 113-124.
- DiGiuseppe, R. A., Doyle, K. A., Dryden, W. ve Backx W. (2014). *A practitioner's guide to rational-emotive behavior therapy*. Oxford University Press.
- DiGiuseppe, R., Leaf, R., Exner, T. ve Robin, M. W. (1988). *The development of a measure of irrational/ rational thinking*. Presented at the World Congress of Behaviour Therapy, Edinburgh, Scotland.
- Dryden, W. ve Neenan, M. (2004). *The rational emotive behavioural approach to therapeutic change*. Sage Publications.
- Dryden, W. ve Branch, R. (2008). *Fundamentals of rational emotive behaviour therapy: A training handbook*. John Wiley & Sons.
- Dudău, D. P., Sfeatcu, I. R., Sfeatcu, C. ve Dumitrache, M. A. (2015). Professional stress in relation to anxiety, depression and irrational beliefs among dental and psychotherapy students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 187, 158-162.
- Erdem, A. Y. ve Bilge, F. (2008). Lise öğrencileri için Meslek Seçimine İlişkin Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, 95-114.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Sage Publications
- Fives, C. J., Kong, G., Fuller, J. R. ve DiGiuseppe, R. A. (2011). Anger, aggression, and irrational beliefs in adolescents. *Cognitive Therapy and Research*, 35(3), 199-208.
- Flett, G. L., Hewitt, P. L., Blankstein, K. R. ve Koledin, S. (1991). Dimensions of perfectionism and irrational thinking. *Journal of Rational-Emotive ve Cognitive Behavior Therapy*, 9, 185-201.

- Gonzalez, J. E., Nelson, J. R., Gutkin, T. B., Saunders, A., Galloway, A. ve Shwery, C. S. (2004). Rational emotive therapy with children and adolescents: A meta-analysis. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 12(4), 222-235.
- Jones, R. (1968). *A factorial measure of Ellis's irrational belief system*. Unpublished doctoral dissertation. Texas Technological College, USA.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (Third ed.). New York: Guilford Press.
- Lindner, H., Kirkby, R., Wertheim, E. ve Birch, P. (1999). A brief assessment of irrational thinking: The shortened general attitude and belief scale. *Cognitive Therapy and Research*, 23(6), 651-663.
- MacInnes, D. (2003). Evaluating an assessment scale of irrational beliefs for people with mental health problems. *Nurse Researcher*, 10(4), 53-67.
- Malouff, J. M. ve Schutte, N. S. (1986). Development and validation of a measure of irrational belief. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54, 860-862.
- Malouff, J. M., Schutte, N. S. ve McClelland, T. (1992). Examination of the relationship between irrational beliefs and state anxiety. *Personality and Individual Differences*, 13, 451-456.
- Shorkey, C. T. ve Whiteman, V. L. (1977). Development of the Rational Behaviour Inventory: Initial validity and reliability. *Educational and Psychological Measurement*, 37, 527-534.
- Turner, M. ve Barker, J. B. (2013). Examining the efficacy of rational-emotive behavior therapy (REBT) on irrational beliefs and anxiety in elite youth cricketers. *Journal of Applied Sport Psychology*, 25(1), 131-147.
- Türküm, A. S. (1999). *Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın bilişsel çarpıtmalar ve iletişim becerileri üzerindeki etkisi*. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Türküm, A. S. (2003). Akılcı Olmayan İnanç Ölçeğinin geliştirilmesi ve kısaltma çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2, 41-47.
- Türküm, A. S., Balkaya, A. ve Karaca, E. (2005). Akılcı Olmayan İnanç Ölçeğinin lise öğrencilerine uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, 77-85.
- Turner, M. J. (2016). Rational Emotive Behavior Therapy (REBT), Irrational and rational beliefs, and the mental health of athletes. *Frontiers in Psychology*, 7, 1423.
- Ugwoke, S. C., Eseadi, C., Igbokwe, C. C., Chiaha, G. T. U., Nwaubani, O. O., Orji, C. T., ... Abugu, L. I. (2017). Effects of a rational-emotive health education intervention on stress management and irrational beliefs among technical college teachers in Southeast Nigeria. *Medicine*, 96, 1-6.
- Vislă, A., Flückiger, C., Holtforth, M. G. ve David, D. (2016). Irrational beliefs and psychological distress: A meta-analysis. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 85(1), 8-15.
- Xu, L. ve Liu, H. (2017). Effects of Rational Emotive Behavior Therapy (REBT) intervention program on mental health in female college students. *Neuro Quantology*, 15, 156-161.